د پوهنې وزارت

د تعلیمي نصاب، د ښوونکو د
روزنې او د ساینس د مرکز معینیت
د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي
کتابونو د تالیف لوی ریاست

مدني زده کړې

اووم ټولگی

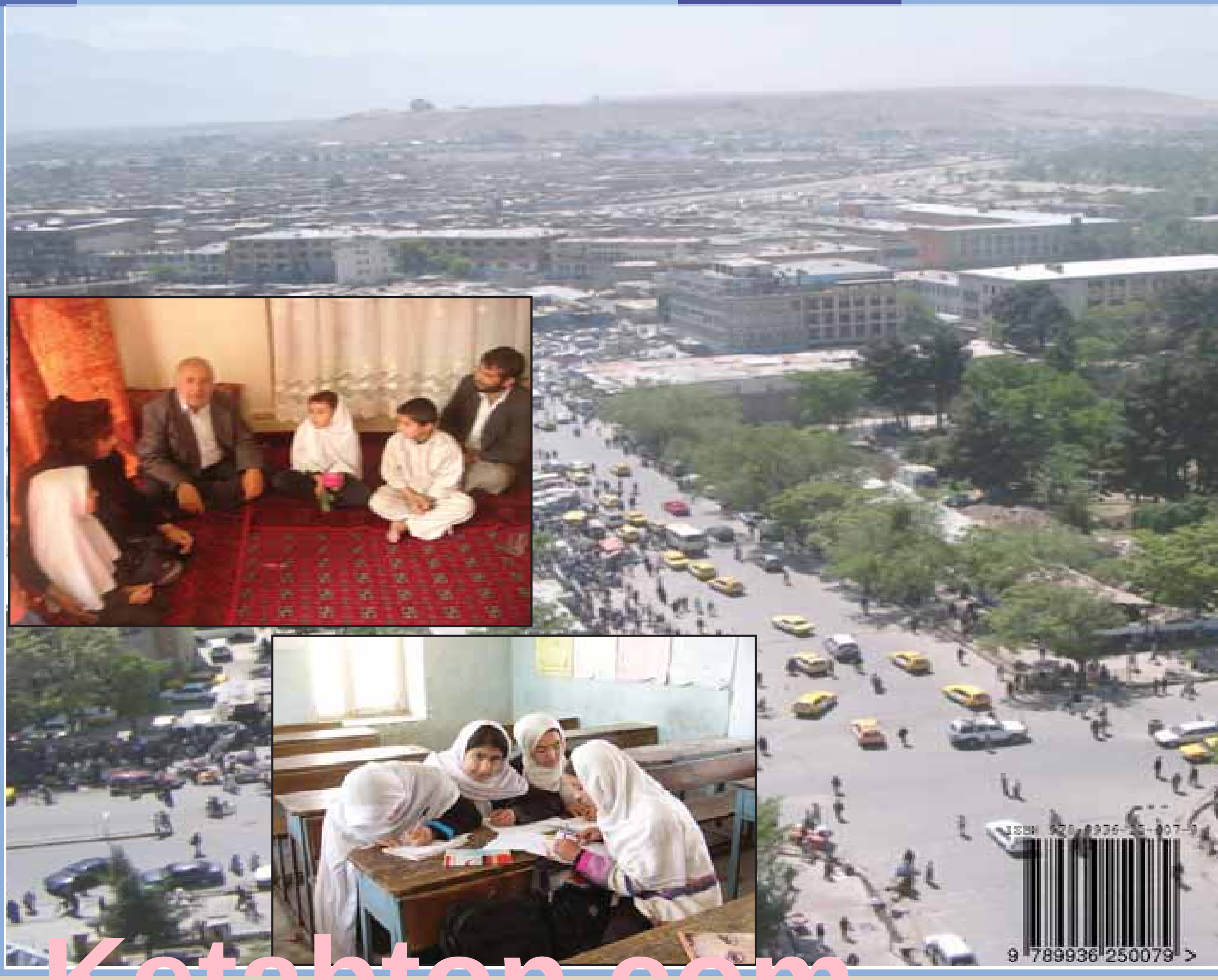

ISBN 978-9936-25-007-9
9 789936 250079

Ketabton.com

۱۳۹۰ هـ.ش.

د پوهنې وزارت

د تعلیمي نصاب د پراختیا، د ښوونکو د روزنې او د ساینس د مرکز معینیت

د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف لوی ریاست

مدني زده کړې

اووم ټولگی

۱۳۹۰

هـ . ش

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

مؤلفان:

- مؤلف محمد انور مشفق د تعلیمی نصاب د پراختیا د لوی ریاست علمي غړی.
پوهندوی عبدالحق د کابل پوهنتون استاد.
سرمؤلف میر عبیدالله فاضل د تعلیمی نصاب د پراختیا د لوی ریاست علمي غړی.

ژباړونکی:

محمد افضل حضرتي

مسلکي اډیټور:
- محمد عزیز بختیاري

د ژبې اډیټور:
- حضرت ګل ارچیوال

دیني، سیاسي او فرهنګي کمیټه:
- مولوي عبدالصبور عربي
- دکتور محمد یوسف نیازی
- حبیب الله راحل د پوهنې وزارت سلاکار د تعلیمي نصاب د پراختیا په ریاست کې.

د څارنې کمېټه:

ـ دکتور اسدالله محقق د تعلیمي نصاب د پراختیا، د ښوونکو د روزنې او د ساینس مرکز معین.

ـ دکتور شېرعلي ظریفي د تعلیمي نصاب د پراختیا د پروژې مسؤول.

ـ د سرمؤلف مرستیال عبدالظاهر ګلستاني د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف لوی رئیس.

طرح او ډیزاین:

رحمت الله غفاري

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمنِ الرَّحيم

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملي سرود

دا وطن افغانستـــان دی　　　دا عزت د هـــر افـــغان دی

کور د سولې کور د تورې　　　هر بچی يې قهرمـــــان دی

دا وطن د ټولو کـور دی　　　د بـــــلوڅـــو د ازبکـــو

د پښتـــون او هزاره وو　　　د تـــــرکمنـــو د تاجکـــو

ورسره عرب، گوجـــر دي　　　پـــاميـــريان، نورستانيـــان

براهوي دي، قزلباش دي　　　هـــم ايمـــاق، هم پشه یان

دا هيـــواد به تل ځليږي　　　لــکــه لمـــر پر شنه اسمـان

په سينــه کې د اسيـــا به　　　لــکـــه زړه وي جـــاويدان

نوم د حق مو دی رهبـــر　　　وايو الله اکبر وايو الله اکبر

بسم الله الرحمن الرحیم

د پوهنې د وزیر پېغام

گرانو ښوونکو او زده کوونکو،

ښوونه او روزنه د هر هېواد د پراختیا او پرمختگ بنسټ جوړوي. تعلیمي نصاب د ښوونې او روزنې مهم توکی دی چې د معاصر علمي پرمختگ او ټولنې د اړتیاوو له مخې رامنځته کېږي. څرگنده ده چې علمي پرمختگ او ټولنیزې اړتیاوې تل د بدلون په حال کې وي. له دې امله لازمه ده چې تعلیمي نصاب هم علمي او رغنده انکشاف ومومي. البته نه ښایي چې تعلیمي نصاب د سیاسي بدلونونو او د اشخاصو د نظریو او هیلو تابع شي.

دا کتاب چې نن ستاسو په لاس کې دی، پر همدې ارزښتونو چمتو او ترتیب شوی دی. علمي گټورې موضوعگانې پکې زیاتې شوې دي. د زده کړې په بهیر کې د زده کوونکو فعال ساتل د تدریسي پلان برخه گرځېدلې ده.

هیله من یم دا کتاب له لارښوونو او تعلیمي پلان سره سم د فعالې زده کړې د میتودونو د کارولو له لارې تدریس شي او د زده کوونکو میندې او پلرونه هم د خپلو لوڼو او زامنو په باکیفیته ښوونه او روزنه کې پرله پسې گډه مرسته وکړي چې د پوهنې د نظام هیلې ترسره شي او زده کوونکو او هېواد ته ښې بریاوې ور په برخه کړي.

پر دې ټکي پوره باور لرم چې زموږ گران ښوونکي د تعلیمي نصاب په رغنده پلي کولو کې خپل مسؤولیت په ریښتوني توگه سرته رسوي.

د پوهنې وزارت تل زیار کاږي چې د پوهنې تعلیمي نصاب د اسلام د سپېڅلي دین له بنسټونو، دوطن دوستی د پاک حس په ساتلو او علمي معیارونو سره سم د ټولنې د څرگندو اړتیاوو له مخې پراختیا ومومي.

په دې ډگر کې د هېواد له ټولو علمي شخصیتونو، د ښوونې او روزنې له پوهانو او د زده کوونکو له میندو او پلرونو څخه هیله لرم چې د خپلو نظریو او رغنده وړاندیزونو له لارې زموږ له مؤلفانو سره د درسي کتابونو په لا ښه تالیف کې مرسته وکړي.

له ټولو هغو پوهانو څخه چې د دې کتاب په چمتو کولو او ترتیب کې یې مرسته کړې، له ملي او نړیوالو درنو مؤسسو او نورو دوستو هېوادونو څخه چې د نوي تعلیمي نصاب په چمتو کولو او تدوین او د درسي کتابونو په چاپ او وېش کې یې مرسته کړې ده، مننه او درناوی کوم.

ومن الله التوفیق

فاروق وردگ

د افغانستان د اسلامي جمهوریت د پوهنې وزیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرلیکونه

لومړی څپرکی: زموږ اړتیاوې

د څپرکي موخې

موږ کومې اړتیاوې لرو؟(۱) ۳

موږ کومې اړتیاوې لرو؟(۲) ۵

دويم څپرکی: کورنۍ

د څپرکي موخې

ولې موږ کورنۍ ته اړتیا لرو؟ ۱۲

څنګه کولای شو یوه بریالۍ کورنۍ ولرو؟(۱) ٤

څنګه کولای شو یوه بریالۍ کورنۍ ولرو(۲) ۱۸

دریم څپرکی: ټولنیزې ډلې

د څپرکي موخې

ډله څه شی ده؟ ۲٤

د یوه کس او ډلې متقابل اغېز ۲۸

څلورم څپرکی: په افغانستان کې د ژوند ډولونه

د څپرکي موخې

کوچیان څرنګه ژوند کوي؟ ۳٦

د کلیو خلک څرنګه ژوند کوي ؟ ٤۰

په افغانستان کې ښاري ژوند ٤٤

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی څپرکی

زموږ اړتیاوې

په دې څپرکي کې دا لاندې لوستونه لولئ.

- موږ کومې اړتیاوې لرو؟ (۱)
- موږ کومې اړتیاوې لرو؟ (۲)

د څپرکي موخې

هیله ده چې زده کوونکي د دې څپرکي تر لوستلو وروسته په لاندې موخو برلاسي شي.

- د انسانانو غوره مادي اړتیاوې درک کړي؛
- د مادي اړتیاو د لاس ته راوړلو سر چینې او د هغوي د ساتنې ضرورت وپیژني؛
- غوره غیر مادي اړتیاوې و پېژني؛
- د خدای(ج) او دخلکو تر منځ اړیکې وپېژني؛

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ کومې اړتياوې لرو؟ (۱)

خبرې پرې وکړئ!

زموږ په هېواد کې ډېر غرونه، ځنګلونه، سيندونه او معدنونه شته. پدې هکله خبرې وکړئ چې دا طبيعي سرچينې زموږ لپاره څه ګټې لري او کومې اړتياوې مو پوره کوي.

انسان يوازې موجود دی. زموږ اړتياوې مختلف ډولونه لري، د دې اړتياوو له ډلې څخه يوه برخه مادي اړتياوې دي. خدای (ج) موږ ته د دې اړتياوو د پوره کولو لپاره خاصې سرچينې په واک کې راکړې دي لکه غر، سيند، ځنګل، لمر او کان (معدن). موږ دې سر چينو ته چې په طبيعي چاپېريال کې شته، اړتيا لرو څکه د دې لپاره چې ژوندي پاتې شو؛ اوبو، هوا ، رڼا، خوړو، پوښاک او استوګنځي ته اړتيا لرو او د دې اړتياوو د پوره کولو په اړه د نورو سره تړلی يو. هغو توکو ته چې اړتيا لرو کله په زياته پيمانه په طبيعت کې موندل کېږي. لکه هوا، رڼا او کله بيا په لږه پيمانه موندل کېږي لکه: خواړه، کالي او استوګنځي چې د هغو د موندلو لپاره بايد کار اوهڅه وشي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

غور پرې وکړئ!

ځرنګه مو چې وويل خدای (ج) موږ ته د خپلو اړتياوو د پوره کولو لپاره ډېرې طبيعي سر چينې را په برخه کړې دي. ستاسې په نظر: آيا دا سر چينې نه ختميدونکې او تل پاتې دي؟ د دې سر چېنو دله منځه تللو په پايله کې به له کومو ستونزو سره مخامخ شو؟ ټولنه د دې سر چينو د ساتنې لپاره کوم کارونه بايد سر ته ورسوي؟ د طبيعت د ساتنې لپاره ستاسې دنده څه شی ده؟

موږ د خپلو مادي اړتياوو د پوره کولو لپاره ، طبيعت ته اړتيا لرو. د غره له تيږو څخه په کار اخيستلو خپل ځان ته کور جوړوو، له معدنونو څخه د هر ډول فلزاتو په را ايستلو سره د اړتيا وړ لوښي او وسايل جوړ وو؛ له وښو او ځناورو څخه د اړتياوړ پو ښاك او خواړه تهيه کوو. مګر دا سر چينې هميشنى او تل پاتې نه دي د بيلګې په ډول د اوبو کموالى د هغو ستونزو له ډلې څخه دی چې نن ورځ د نړۍ ټول خلك ورسره مخامخ دي. د ځنګلونو له منځه تلل يوه له هغو ستونزو څخه ګڼل کېږي چې د سيلابونو د بهير زياتوالي ، طبيعت او انسانانو ته د ډول ډول زيانو نو سبب ګرځي. موږ ټول دا دنده لرو چې د طبيعت په ساتنه کې هڅه وکړو.ځکه موږ انسانان د خدای (ج) او د هغه طبيعت په وړاندې چې زموږ په اختيار کې يې را کړيدی، ذمه واري لرو. له همدې کبله موږ بايد هڅه وکړو چې طبيعت د خدای ﷻ د امانت په توګه و ساتو او د اوسنيو اړتياوو د پوره کولو په ترڅ کې بايد د راتلونکو په فکر کې هم واوسو ځکه هغوی هم دې طبيعت ته اړتيا لري.

دلوست تکرار:

- انسان يوازې موجود دی.
- د انسان د غوره اړتياوو له ډلې څخه يو هم د هغه مادي اړتياوې دي.
- ځينې مادي اړتياوې مو په طبيعت کې په ډېره پيمانه پيدا کېږي لکه هوا او رڼا.
- ځينې مادي اړتياوې لکه: خواړه، کالی او استوګنځی. بايد د کار او فعاليت پواسطه له طبيعت څخه لاس ته راوړو
- موږ خپلې مادي اړتياوې له طبيعت څخه پوره کوو.
- موږ بايد د طبيعت او دهغه د سرچينو څخه ساتنه وکړو.

پوښتنې

۱. د انسان غوره مادي اړتياوې کومې دي؟
۲. آيا طبيعت زموږ مادي اړتياوې پوره کوي او که غير مادي اړتياوې؟ ځرګندېې کړئ!
۳. زموږ دنده د طبيعت په وړاندې څه شی ده؟

فعاليت

د کورنۍ له يوه غړي څخه پوښتنه وکړئ چې د ډوډۍ د تيارولو لپاره د کومو چارو سرته رسولو ته اړتيا لرو؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ کومې اړتیاوې لرو؟(۲)

فکر وکړئ او ځواب ورکړئ!

تاسې د یو تنکي ځوان په توګه چې د ژوندانه د پیل په لومړي پړاو کې یا ستئ هر ومرو مو د خپلې را تلونکې په هکله هم فکر کړیدی نو:

۱- کومې موخې مود خپلې راتلو نکې لپاره په نظر کې نیولي دي ؟ نوم یې واخلئ!

۲ - آیا ستاسې ټولې موخې د مادي اړتیا وو د پوره کولو لپاره دي او یا نورې اړتیاوې هم لرئ؟ که یې لرئ، نوم یې واخلئ!

۳- تاسې خپلو موخوته درسیدو لپاره څه شي ته اړتیا لرئ؟

موږ پر مادي اړتیاوو بر سیره غیر مادي اړتیاوې هم لرو. غیر مادي اړتیاوې هم مختلف ډولونه لري چې مهم ډولونه یې عبارت دي له :

الف: پېژندنه پوهاوی.

موږ د یو انسان په ټوګه د پېژندنې پوهې ته اړتیا لرو. د څه شي پېژندنه؟

هغه مهم شیان چې موږ د هغو پېژندنې ته اړتیا لرو په لاندې ډول دي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱-ځان پېژندنه

موږ باید خپل ځان و پېژنو چې څوک یو؟ کومې پیاوړتیاوې او کومې نیمګړتیاوې لرو؟

موږ باید خپل قوت او کمزوري و پېژنو چې و کولای شو خپلو اخلاقو او کړو وړو ته سمون ورکړو.

۲- د ژوندد نړۍ پېژندنه:

د نړۍ او د هغې چاپېریال پېژندنې ته چې ژوندېکې کوو، اړتیا لرو. د دې پېژندګلوۍ په رڼا کې کولای شو د خپل ژوند شرایط څرنګه چې وغواړو، جوړ کړو او بدلون ورکړو. دا چاپېریال له طبیعي چاپېریال او ټو لنیز چاپېریال څخه عبارت دی.

۳- د نړۍ او انسان د پیدا کوونکي الله (ج) پېژندنه.

انسان دیو آګاه او پوه موجود په توګه د خپل ځان او چاپېریال په پېژندنه بسنه نه کوي؛ بلکې هڅه کوي چې خپل پیداکوونکی (خالق) او پالونکی هم و پېژني.

خبرې پرې و کړئ:

لاندې پوښتنې په څیر سره ولولئ او د هغوی په باره کې یو بل سره خبرې و کړئ.

۱-آیا تر اوسه یواځې پاتې شوي یاستئ؟

۲-په دې شیبو کې موڅه احساس درلود؟

۳-څه فکر کوئ چې کومې اړتیاوې تا سوته د دې احساس د پیداکیدو لامل وګرځیدې؟

ب: د اړیکو درلودل:

د انسان د غیر مادي اړتیاوو د ډولونو څخه یو ډول یې هم د اړیکو درلود لوته اړتیاده. انسان نشي کولای په یوازې ډول خپل ژوند ته دوام ورکړي. هغه اړیکې چې انسان ورته اړتیا لري کله د خدای (ج) سره دي او کله هم د نورو انسانانو سره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- د خدای ﷻ سره اړیکې.

موږ د ژوند په هره شېبه کې دېته اړتیا لرو چې د لوی خدای ﷻ سره اړیکې و لرو. د لوی خدای (ج) سره زموږ اړیکه د لمونځ، دعا او عبادت له طریقه نیول کېږي د لوی څښتن تعالی سره راز او نیاز موږ د یوازېتوب، پرېشانی او نا امیدی له احساس څخه ژغوري او موږ ته هو سائي را بخښي؛ کله چې د ستونزې سره مخامخ شو او احساس وکړو چې هېڅ یو انسان نشي کولای له موږ سره مرسته وکړي. نو موږ ته دا درک پیدا کېږئ چې یوازې لوی خدای ﷻ دی چې مرسته را سره کوي او ستونزې مو له منځه وړي. هغه څوک چې په خدای (ج) ایمان لري او هر کار د ده په یاد او نوم پیل کوي، باور لري چې خدای ﷻ په ټولو شېبوکې د دوی ساتونکی او مرستندوی دی.

۲- د نورو انسانانو سره اړیکې.

انسانان ټولنیز موجودات دي او یو دبل سره د اړیکو د درلودلو اړتیا لري. موږ له یوې خوا د مادي اړتیاوو د پوره کولو لپاره د نورو همفکرۍ او مرستې ته اړتیا لرو او له بلې خوا د خپلو عاطفي اړتیاوو د پوره کولو لپاره د نورو سره مینه او محبت کوو. انسانان یو له بله سره ډېرې اړیکې لري او هر څوک په ټولنه کې یو کار سرته رسوي چې پدې توګه یو له بل سره مرسته او همکاري کوي، چې وکولای شي خپلې اړتیاوې پوره کړي.

نو دې نتیجې ته رسیږو چې نشو کولای یوازې او لیرې له ټولو انسانانو څخه ژوند وکړو.

د لوست تکرار

موږ له مادي اړتیاوو نه پرته نورې اړتیاوې هم لرو.

• د انسان د غیر مادي اړتیاوو یو ډول یې د پېژندګلوۍ اړتیاده : ځان پېژندنه د طبیعي او ټولنیز چاپېریال پېژندنه او د خدای (ج) پېژندنه چې د موجوداتو خالق او پیدا کوونکی دی.

• اړیکوته اړتیا هم د غیر مادي اړتیاوو یو ډول دی. موږ اړتیا لرو چې د خلکو سره اړیکې و لرو ترڅو زموږ مادي او عاطفي اړتیاوې پوره شي. همدارنګه اړتیا لرو چې د خدای (ج) سره هم اړیکې ولرو ترڅو له هغه څخه په ټولو کارونو کې مرسته وغواړو.

پوښتنې

١ دغیر مادي اړتیاوو څخه د یو څو نومونه واخلئ!
٢-ولې د نورو سره د اړیکو لپاره اړتیا لرو؟
٣-آیا انسان کولای شي چې په یوازې ډول خپلې ټولې اړتیاوې پوره کړي؟
٤-ولې انسان دې ته اړدی چې د خدای ﷻ سره اړیکې ولري؟

فعالیت

خدای ﷻ په قرآن کریم کې فرمایلي دي :(یَا أَیُّهَا النَّاسُ أَنتُمُ الْفُقَرَاء إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِیدُ
د ښوونکي صاحب یا د جومات د ملا امام صاحب په مرسته دا لاندې فعالیت سرته ورسوئ!

١.د آیت شریف معنا ولیکئ!

٢ .دا آیت شریف د مادي او غیر مادي اړتیاوو سره څه تړاو لري؟ پایله یې په خپلو کتابچو کې یاد داشت کړئ او په ټولګي کې یې ولولئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لومړي څپرکي لنډيز

- انسان يواړ موجود دی. خدای تعالی طبيعت انسانانوته د اړتياوو د پوره کولو لپاره په اختيار کې ورکړی دی.
- زموږ دنده ده چې د طبيعت په ساتنه کې هڅه وکړو.
- د اړتياوو بله برخه مو غير مادي اړتياوې دي، ځان پېژندنه، د نړۍ پېژندنه او د خدای ج پېژندنه، د الله ج او له ټولو انسانانو سره اړيکې د انسان له غوره غير مادي اړتياوو څخه شمېرل کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویم څپرکی

کورنۍ

پدې څپرکي کې لاندې لوستونه لولئ:

- ولې موږ کورنۍ ته اړتیا لرو؟
- څنګه کولی شو یوه بریالۍ کورنۍ ولرو؟ (۱)
- څنګه کولی شو یوه بریالۍ کورنۍ ولرو؟ (۲)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د څپرکي موخې

له زده کوونکو څخه هيله کېږي چې د دې څپرکي ترلوستلو وروسته په لاندې موخو باندې بر لاسی پيدا کړي.

- په ژوندکې د کورنۍ اهميت درک کړي؛
- هغو چارو ته چې کورنۍ يې مور ته سرته رسوي، پاملرنه وکړي؛
- د يوې بريالۍ کورنۍ له ځانګړتياو سره أشنا شي؛
- وکولای شي د کورنۍ په برياوو کې مرسته وکړي؛

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولې مور کورنۍ ته اړتیا لرو؟

خبرې پرې وکړئ!

د لاندنیو پوښتنو په اړه کې خبرې وکړئ!

- که چېرې کورنۍ نه وای، موږ به څنګه ژوند کاوه؟
- ستاسې په کورنۍ کې کوم کسان ژوند کوي؟

څرنګه چې په مخکنیو درسونو کې مو ولوستل، انسان یو اړ موجود دی. د بشر یوه له غوره اړتیا و څخه داده چې هغه نه شي کولای له نورو پرته ژوند وکړي. انسان د زېږد له پیله کورنۍ ته اړتیا لري څکه نشي کولای د کورنۍ له څارنې پرته ژوندی پاتې شي. کله چې لوی هم شي پلار او مور خواړه، کالي، استوګنځی او دهغه امنیت تامینوي ترڅو ښوونځي ته لاړ شي او درس ولولي. مشرانې خویندې او ورونه او د کورنۍ ټول مشران غړي هر یو ده سره په لوستونو او شخصي چارو کې مرسته کوي.

غور پرې وکړئ!

څرنګه چې وویل شول کورنۍ له خپلو ماشومانو څخه د زېږد له پیله څارنه کوي او د خپلو غړو لپاره خواړه، کالي، استوګنځی تیاروي؛ ستاسې په آند:

۱. آیا دا څارنه یوازې د ماشوم توب دوران پورې اړه لري؟
۲. کورنۍ د خپلو غړو لپاره نور کوم کارونه سرته رسوي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې انسان نرۍ ته سترګې پرانېزي، خبرې کول، ګرځېدل، ادب او خلکو سره د ژوند کولو په طریقه نه پوهېږي. ورو ورو چې لویېږي، له خپل مور او پلار او د کورنۍ له ټولو نورو غړو څخه خبرې کول چې د ژوند د لومړنیو ګامونو څخه شمېرل کېږي، زده کوي او د نورو سره د چلند آداب زده کوي، پدې معنا چې نوموړی د ټولنېز نظره روزل کېږي . همدارنګه کورنۍ د خپلو ټولو غړو ننګه او ساتنه کوي، خواړه، کالي د زده کړې مصرف او د هغوی ټولې مادي اړتیاوې پوره کوي؛ د هغوی عاطفي اړتیاوې په علاقې، صمیمیت او مینې کولو سره پوره کوي. او کله چې د کومې ستونزې سره مخامخ شي لارښوونه او مرسته ورسره کوي. په دې مالي او عاطفي مرستو او څارنو کې هم ماشومان او هم ښځه او مېړه شاملېږي. باید په یاد ولرو چې ټول زموږ همزولي هلکان د خپلې کورنۍ سره ژوندنه کوي ډېرې پېښې کیدای شي د دا ډول مسئلود منځته راتلولامل وګرځي لدې کبله ممکنه ده چې له خپلوانو څخه او یا د ټولنې د نورو غړو له ډلې یو څوک د ده د مور او پلار ځای ونیسي په پایله کې، انسان یوازې نه پاتې کېږي او د هغه مادي او عاطفي اړتیاوې د نورو کسانو په وسیله پوره کېږي.

د لوست تکرار:(۱)

- انسان د زېږد له پیله کورنۍ ته اړتیالري؛
- --
- --
- --
- --
- --

پوښتنې:

۱. انسان کورنۍ ته کومې اړتیاوې لري؟
۲. کورنۍ ستاسې کومې اړتیاوې پوره کوي؟
۳. مشران د کورنۍ لپاره کومې اړتیاوې لري؟
٤. کورنۍ کوم شیان ماشوما نوته ورښیي.

فعالیت:

تاسې ولوستل چې کورنۍ د بچیانو په وړاندې کومې دندې لري: ستاسې په أند بچیان د کورنۍ په وړاندې کومې دندې لري، پدې باره کې له خپلو همزولو سره خبرې وکړئ او پایله یې په ټولګي کې ولولئ!

(۱) ګرانو زده کوونکو: لدې وروسته د ښوونکي په مرسته لوست رالنډکړئ په تش یا سپین ځای او یا خپله کتابچه کې یې ولیکئ.

څنګه کولای شو یوه بریالۍ کورنۍ ولرو؟ (۱)

خبرې پرې وکړئ:

څرنګه چې د لوست له سرلیک څخه څرګندېږي. دا لوست د یوې بریالۍ کورنۍ په هکله دی. ستاسې په آند یوه بریالۍ کورنۍ بایدکومې ځانګړتیاوې ولري.پدې لوست او په راتلونکي لوست کې موږ د کورنۍ ځینې ځانګړتیاوې لولو:

د مسؤولیت (ذمه واري) احساس:

د دندې عملي کول د یوه ذمه وار کس ځانګړتیاده . کله چې یوه دنده یا چاره چاته سپارل کېږي، باید د هغه کار د سرته رسولو لپاره د ذمه وارۍ احساس ولري. دا احساس د دې سبب ګرځي چې هغه کس خپل کار په زړه سوي او علاقمندۍ سرته ورسوي.

هرومرو تاسې په وار وار لیدلي دي چې مور او پلار مو حتی د ستومانۍ، ناروغۍ او نورو ستونزو سره سره د خپلو بچیانود اړتیا د پوره کولو لپاره هڅه کوي. تاسې د هغوي د اولاد په توګه، پداسې شېبوکې د دوی په وړاندې څه احساس کوئ؟

صمیمیت، خلوص او مهرباني د کورنۍ هغه ځانګړتیاوې دي چې د کورنۍ غړي یو د بل په وړاندې د مسؤولیت احساس ته هڅوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګډ ژوند (همکاري)

پوهېږو چې په هره کورنۍ کې څو کسان ژوند کوي. آیا ستاسې په کورنۍ کې یو کس ټولې چارې سرته رسوي او یا ټول غړي د کارونو په سرته رسولو کې برخه اخلي؟ که چېرته ټولې چارې یو کس سرته ورسوي له کوموستونزو سره به مخامخ شو؟ که چېرې د کورنۍ ټول غړي د چارو په سرته رسولو کې له یو بل سره مرسته وکړي، چارې په ښېړه سرته رسېږي او په ځینو غړو فشار نه راځي. که په داسې حال کې چېرته د یو بل سره مرسته ونشي یو شمېر بیکاره پاتې کېږي او یو شمېر باید زیاتې چارې سرته ورسوي. غوره کار داد ی چې که چېرته د کور کارونه د کورنۍ د غړو تر منځ وویشل شي نو د کورنۍ ټول غړي به خپلې دندې وپیژني او یو له بل سره به مرسته او همکاري وکړي.

مشوره:

خبرې پرې وکړئ

دانسان لپاره د بریالیتوب یوه لاره دا ده چې په چاروکې د نورو سره مشوره وکړي. أیاکېداې شي له هر چا سره مشوره وشي؟

له کوم چا سره چې مشوره کوئ، باید د کومو ځانګړتیاوو درلودونکي وي؟

مشوره کول د نورو د عقل او تجربې څخه ګټه اخیستنه ده. داسې کسان ډېر دي چې کولاې شي په ژوند کې موږ ته مشوره راکړي؛ اما د کورنۍ غړي لومړني کسان دي چې باید له هغو سره مشوره وشي. د کورنۍ ماشومان که څېرې غواړي چې په لوست، لوبو او نورو داسې مسائلو کې تصمیم ونیسي باید د مور او پلار سره مشوره وکړي او د هغوی له لارښوونې څخه ګټه واخلي. همدارنګه پلار او مور کله چې غواړي کوم تصمیم ونیسي، باید د کورنۍ له غړو سره مشوره وکړي او د هغو ی نظرواوري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظم:

خبرې پرې وکړئ!

آیا داسې پېښ شویدي چې د کتاب، کتابچې اویا د جرابو دورکیدو په علت، مکتب یا کوم بل ځای ته ناوخته رسیدلي یې؟ د دې لپاره چې له داسې ستونزو سره مخ نه شو څه باید وکړو؟

کیداي شي لیدلي مووي چې ځینې کورونه ګډوډ او نا پاکه ښکاري. د دې ډول کورنۍ غړي په خپلوچاروکې نظم او یوه ښکاره کړنلاره نه لري. نظم د دې لامل ګرځي چې چارې په خپل وخت او په سمه توګه سرته ورسېږي. کله چې کارونه په سمه توګه سرته ونه رسېږي، د افرادو تر منځ ستونزې منځ ته راځي چې کېداي شي د هغوی قهراو غوسه را وپاروي او د هغو اړیکو ته زیان ورسوي. لدې کبله په یوه کورنۍ کې ټول غړي باید منظم وي او د خپلو کارونو لپاره باید یوه منظمه کړنلاره ولري. د دې کار لپاره لازمه ده چې هر څوک د خپلو چارو لپاره یوه منظمه کړنلاره ترتیب او تنظیم کړي، دا کړنلاره کیدای شي ورځنۍ، اونیزه او حتی میاشتنیاو له هغه نه پورته وي.

د لوست تکرار:

- --
- --
- --
- --
- --

پوښتنې:

۱. که چېرته موږ په کورنۍ کې ذمه واري ونه منو له کومو ستونزو سره به مخامخ شو؟
۲. په کورنۍ کې ګډ ژوند او یو له بل سره مرسته څه ګټه لري؟ بیان یې کړئ!
۳. مشوره څه شی ده او د کورنۍ د چارو په ښه والي او سمون کې څه نقش لري؟

فعالیت:

خپلې کورنۍ ته ځیر شئ او وګورئ چې د ذمه وارئ منښه، مرسته، مشوره او نظم تر کومه حده ستاسې په کورنۍ کې شته، د هر یوه لپاره که په لوړه کچه ۱۰۰ نمرې په نظر کې ونیسو، تاسې به څو نمرې خپلې کورنۍ ته ورکړئ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

څنګه کولی شو یوه بریالۍ کورنۍ ولرو؟ (۲)

خبرې پرې وکړئ!

په تېر شوي لوست کې مو د بریالۍ کورنۍ ځینې ځانګړتیاوې وپېژندلې، برسېره پرهغې د بریالۍ کورنۍ کومې ځانګړتیاوې پېژنئ؟

یود بل درناوی:

تاسې په کورنۍ کې څنګه چلند کوئ ؟ آیا پلار، موراو د کورنۍ نورو غړوته درناوی کوئ؟ له هغونه د څه ډول چلندهیله لرئ؟ کله چې چاته درناوی کوو نو هر ومرو نور هم موږ ته درناوی کوي. په کورنۍ کې پلار، مور او اولادونه یو بل ته درناوی او احترام کوي. په هغې کورنۍ کې چې غړي یې یو بل ته در ناوی کوي، ټول غړي یې د شخصیت او هوسایي احساس کوي. د داسې کورنۍ غړي مؤدبه ا و مهربانه وي او په ټولنه کې هم د نورو سره دوستانه چلند لري. د دې ډول کسانو شتون په ټولنه کې د دې ښکارندوی دی چې هغوی یوه ښه او بریالۍ کورنۍ لري.

د نورو د نظریاتو زغمل:

پوهېږو چې د افرادو سليقې (ذوق،غوښتنه) د يو بل سره توپير لري که څه هم له يو ې کورنۍ څخه وي د بېلګې په توګه: ستاسې د علاقې وړ رنګ د هغه رنګ سره چې ستاسې ورور يا خور يې خوښوي، توپير لري. ممکنه ده چې په نورو مسائلو کې هم د افرادو نظريات توپير ولري. په يوه ښه کورنۍ کې هېڅکله د کورنۍ يو غړی پر نورو خپل نظريات نه تحميلوي په خاصه توګه مور او پلار چې په کورنۍ کې تر نورو زيات واک او صلاحيت لري هڅه کوي تر څو د خپلو اولادو نظريات واوري او که ناسم وي هغوی ته لارښوونه وکړي.دا امر د دې لامل ګرځي چې دا کورنۍ هم په ټولنه کې نورو او د نورو نظرياتو ته در ناوی وکړي. هر څومره چې د دې ډول انسانانو شمېر په ټولنه کې زيات وي، کولای شو چې يوه سوکاله او باثباته ټولنه ولرو.

خبرې پرې وکړئ!

د لاندې پوښتنو په باره کې يو له بل سره خبرې وکړئ!

۱.د خپلې کورنۍ د غړو د سر ښندنې څو نمونې بيان کړئ!

۲.تاسې تر اوسه د خپلې کورنۍ لپاره کومې سر ښندنې کړې دي؟

سرښندنه او له ځانه تېرېدنه (فداکاري):

سرښندنه د انسانانو له غوره اوښو صفتونو څخه ده. انسان له هر څه نه مخکې د خپلې کورنۍ لپاره سرښندنه کوي. د پلرونو او ميندو چاروته که ځيرشئ، هغوی تل د خپلو اولادونو لپاره سرښندنه کوي. د بېلګې په توګه: هغه مور چې د شپې تر سهاره له خپل ماشوم څخه څارنه کوي او هغه ته شيدې ورکوي يا هغه پلار چې په ډېر زيار سره د خپلې کورنۍ د ژوند مصارف پوره کوي دا د هغه سرښـندنه ده؛ په حقيقت کې کورنۍ ژوند د سرښندنې په پايلو ولاړ دی. د کورنۍ غړي هغه چلند او سلوک چې يو دبل سره يې لري هغه چلند د نورو سره هم لري؛ سر ښـندنه په ژوند کې د زيات ارزښت وړ ده. انسان د خپلو هېوادوالو او همنوعانو لپاره هم بايد سرښندنه او له ځانه تېرېدنه وکړي. هر انسان په هر ډول چې وي که د نورو لپاره سرښندنه وکړي خلک د هغوی درناوی کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لوست تکرار:

- ----------
- ----------
- ----------
- ----------
- ----------

پوښتنې:

۱ . په کورنۍ کې یو بل ته درناوی څه ګټه او اهمیت لري؟
که چېرې په کورنۍ کې خپل نظر په نورو وتپو، څه ستونزې به رامنځته شي؟
۲ .آیا په ټولنه کې باید د نورو نظریات وزغمو؟
۳ .ستاسې په آند سر ښندنه څه ته وايي؟ یو مثال راوړی.

فعالیت:

په یوه پاڼه کې توضیح ورکړئ چې تاسې په کورنۍ کې له ځانه د لویانو او کوچنیانو څنګه درناوی کوئ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دويم څپرکي لنډيز

- انسان په کورنۍ کې پيدا کېږي او د عمر تر پايه په کورنۍ کې پاتې کېږي. انسان تل کورنۍ او دکورنۍ د غړو عاطفي او مالي ملاتړ ته اړتيا لري.
- موږ په کورنۍ کې ډېر شيان زده کوو. هغه څوک چې په بېلا بېلو لاملونو د خپلې کورنۍ او مور و پلار څخه بې برخې دي، په بله کورنۍ کې ژوند کوي او د هغوی له مرستې او ملاتړ څخه ګټه اخلي.
- هغه کورنۍ په خپلو دندو کې بریالۍ ده چې له لاندنيو ځانګړتياو څخه برخمنه وي:

چې د خپلو دندو په وړاندې د ذمه واري احساس وکړي. يو له بل سره مرسته وکړي، په چاروکې مشوره وکړي، په چاروکې منظم وي، يو بل ته درناوی وکړي او يو د بل نظريات وزغمي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم څپرکی

ټولنيزې ډلې

- په دې څپرکي کې لاندې درسونه لولئ:
- ډله څه شی ده؟
- ديو کس او ډلې متقابل أغېز.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ښځې کې موخې

له زده کوونکو څخه هيله کېږي چې د دې ښځې کې تر لوستلو وروسته په لاندې موخو باندې بر لاسي شي.

- په دې باندې وپوهېږي چې انسان ټولنيزموجود دی؛
- په ډلو کې د خپل غړيتوب په ضرورت باندې وپوهېږي؛
- د ډلو،ډولونه و پېژني؛
- په ډلو کې د غړيتوب ګټې او زيانونه و پېژني؛
- په ډلو کې د فعالو غړو په توګه ګډون وکړی شي؛

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډله څه شی ده؟

پرتله یې کړئ او غور پرې وکړئ.

په مخکښې څېرکي کې مو زده کړل چې کورنی لومړنی ټولنیزه ډله ده چې تاسې د هغه غړي یاست. خو د دې تر څنګ تاسې د نورو ډلو غړیتوب هم لرئ یا دا چې په را تلونکي کې په هغو کې غړیتوب ترلاسه کوئ. د بېلګې په توګه لکه د دوستانو، ټولګي، ښوونځي، ورزشي، هنري او وظیفوي ډلو کې. دغه ډلې یوه له بلې سره پرتله کړئ او د لاندې پوښتنو په هکله په ټولګي کې یو له بل سره خبرې پرې وکړئ.

۱. د یوې ډلې د غړیتوب شرطونه د بلې ډلې د غړیتوب د شرطونو سره څه ورته والی لري؟

۲. له دې غور او بررسۍ څخه څه پایله لاسته راوړئ؟

لکه څرنګه چې د مخه مو ولوستل، انسان نشي کولای چې یوازې ژوند وکړي. انسانان د تل لپاره یو بل ته اړتیا لري او په دې دلیل یو د بل سره تړلي دي او ټولنیزې ډلې منځته راوړي. ډلې په ټولنه کې د ځانګړو موخو او دندو په خاطر منځته راځي چې هر سړی د خپلو اړتیاوو د تر سره کولو په خاطر، د هغو څخه په ځینو کې خپل غړیتوب مني، د دې لپاره چې څو تنه وکړای شي چې یوه ډله جوړه کړي، لږ تر لږه دوه شرطونه باید موجود وي.

۱- ګډې ځانګړنې:

د هرې ډلې غړي باید ګډې ځانګړنې ولري. د بېلګې په توګه د کورنی د ډلې د غړو لپاره د فامیلي رابطې درلودل، د ټولګي د ډلې لپاره، ټولګیوالي، او په ورزشي ډله کې د یوه ټاکلي ورزش سره مینه او په هغه کې مهارت درلودل، شرط دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

متقابل اړیکي:

د ډلې بل مهم شرط دا دی چې د هغه د غړو ترمنځ متقابلې اړیکې موجودې وي. د بېلګې په توګه د کورنۍ په ډله کې مور، د خپل پلار، مور، خور او ورور سره اړیکې لرو. یو له بل سره مرسته کوو، یو بل ته لارښوونه کوو، او د یو بل مختلفې اړ تیاوې پوره کوو.

د ټولګي په ډله کې موږ د نورو ټولګیوالو سره اړیکې لرو، دخپلو درسونو په هکله یو له بل سره خبرې اترې کوو، یو له بله سره مرسته کوو او یو له بله څخه لارښوونه غواړو. په ورزشي ډلو کې د ډلې د نورو غړو سره تمرین او مرسته کوو.

نو کله چې یو شمېر خلک د ګډو ځانګړنو په درلودلو سره په یوه ځای کې سره راغونډ شي او ګډ فعالیتونه سرته ورسوي او یو له بله سره نسبتاً ټینګې اړیکې ولري، ډله تشکیلږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرتله او ډلبندي يې کړئ!

په مخکنيو فعاليتونو کې چې تر سره مو کړل، څو ډلې مو يو له بله سره پرتله کړې او د هغوی تر منځ ورته والی او نېږدېوالی مو بيان کړل؟ اوس کوښښ وکړئ چې دغه ډلې د هغوی ترمنځ د توپيرونو پربنسټ په دوو يا څو ډلو ډلبندي کړئ او وروسته بيا د خپلې ډلبندۍ لپاره خپل دليل بيان کړئ.

د ډلبندۍ د ډولونو څخه يو يې هم په لومړنۍ او دو يمې ډله باندې د ډلې وېشل دي. په دې ډلبندۍ کې څو معيارونه بايد په پام کې ونيسو:

۱.په لومړنيو ډلوکې د غړوشمېر معمولاً کم وي په داسې حال کې چې په دو يمې ډله کې د غړو شمېر اکثراً زيات وي.

۲.په لومړنيو ډلو کې خلک د خپلو غړو په خاطر د ډلې غړي کېږي، په داسې حال کې چې په دوه يمې ډلوکې خلک د ډول ډول ارتياوو د تر سره کولو لپاره د ډلې غړي کېږي.

۳.په لومړنيو ډلو کې اړيکې دوستانه او عاطفي وي ليکن په دو يمې ډله کې اړيکې رسمي او نسبتاً غير دوستانه وي. يا دوشوو ځانګړنو ته په پام لرلو سره، هغه ډلې لکه د کورنۍ او دوستانو ډلې د لومړنيو ډلو څخه او وظيفوي او ورزشي ډلې د دو يمې ډلې له جملې څخه شمېرل کېږي. د دې دوو ډلو ځانګړنې دراتلونکي مخ په جدول کې راغلي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځانګړنه	لومړنۍ ډلې (د دوستانو ډلې)	دویمې ډلې (شغلي ډلې)
د غړوشمېر	د غړو شمېرېې لږ دی	د غړ و شمېرېې معمولاً زیات دی.
موخه	خلک د ډلې د غړو په خاطر د هغه غړي شویدي	د اړتیاوو د پوره کولو او خدمتونو د تر سره کولو لپاره یې غړیتوب تر لاسه کړی وي
د اړیکو ډول	اړیکې یې و فادارانه ، دوستانه او عاطفي دي.	اړیکې نسبتاً رسمي او غیر دوستانه دي

د لوست تکرار:

• ---

• ---

• ---

• ---

• ---

پوښتنې:

۱. ډله څه شی ده؟
۲. موږ ولې ډله جوړوو؟
۳. په یوه ډله کې د غړیتوب لپاره کوم شرطونه لازم دي؟
٤. لومړنۍ او دو یمې ډلې توضیح کړئ.
٥. دکومو ځانګړنو پر بنسټ سره کولی شو چې ډلې په لومړنیو او دویمو ډلو باندې ووېشو؟

فعالیت:

یو له هغو ډلو څخه چې تاسې یې غړیتوب لرئ، تر غورلاندې ونیسئ او ویې ګورئ چې د لومړنیو ډلو ځانګړنې د هغه په باره کې صدق کوي او که ددو یمې ډلې ځانګړنې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د یو کس او ډلې متقابل آغیز

هر یوله تاسو څخه په زیاتو ډلو کې غړیتوب لرئ چې د کورنۍ، دوستۍ، علمي، ټولګي، ښوونځي، ورزشي او هنري ډلې له هغې جملې څخه دي. آیا تر اوسه پورې مو د هغه ډلوسره د اړیکو په هکله چې تاسې یې غړیتوب لرئ، فکر کړی دئ؟

په یو سړي باندې د ډلې آغیز:

فکر وکړئ او ځواب ورکړئ

تاسې په ډول ډول ډلو کې غړیتوب لرئ. د هغه اړیکو په هکله چې له هر یوه سره یې لرئ، فکر وکړئ او جدول د هغوی په باره کې د نورو جملو په لیکلو سره، بشپړ کړئ.

د ډلې نوم	پر یو کس باندې د ډلې اغیز
کورنۍ	مور په کورنۍ کې له یوبل سره ګرمې او دوستانه اړیکې لرو
دوستان	موږ کله کله خپل د وزګارتیا وختونه له دوستانو سره تیروو.
ټولګي	ځینې درسي ستونزې د خپلو ټولګیوالو په مرسته حل کوو
ورزشي	د تر او تازه والي او روغتیا په خاطر د خپلې خوښې سره سم ورزش کوو
هنري	د دې هڅه کوو چې د خپلې خوښې په هنري چارو کې پوهه پیدا کړو.
مذهبي	د قرأن کریم د سم تلاوت لپاره د قرآن د زده کړې په غونډو کې ګډون.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پورتني فعالیت له تر سره کولو څخه موداترلاسه کړل چې مور د ډلو څخه د هرې یوې سره مختلفې اړیکې لرو او هغوی پر مور باندې ډول ډول تاثیرات لري. کله، کله مور ته د چار و د سرته رسولو لارې چارې را ښیي؛ ځنې وختونه له مور څخه ملاتړ کوي او کله بیا د دې لامل کېږي چې د ځینو کسانو سره د دوستی احساس وکړو او د ځینو نورو سره بیا مخالفت وکړو. کله زمور لپاره د ښښتن تعالی او د ژوند د نړۍ زیاتې پېژندنې لامل کېږي؛ کله ډېر نوي اطلاعات زمور په واک کې را کوي؛ کله د هغه د تجربو څخه ګټه پورته کوو؛ کله مور ته د سمې لارې د پیدا کولو په هکله لارښوونه کوي او کله د ټولنې په اداره کولو باندې تاثیر لري. په حقیقت کې مور د دغو ډلو سره ژوند کوو او زمور په ژوندانه باندې د دغو ډلو د تاثیراتو څخه انکار کول د منلو ورنه دي.

ډله او ډله ییز ژوند د ټولومثبتو تاثیراتو سره سره چې په سړي باندې یې لري، کله، کله امکان لري چې منفي تاثیرات هم په ځان پسې ولري او د سړي ژوندانه ته د جدي ستونزو او زیان اړولو لامل وګرځي. کله کله هغه ډله چې مور یې غړیتوب لرو، مور د غیر دیني ارزښتونو خواته وربولي؛کله کله د نورو د انتقاد په وړاندې قهرجن غبرګون ښکاره کوي؛ کله کله زمور څخه د داسې کار سر ته رسول غواړي چې هغه سم نه وي، کله په ډله کې نیوکه او پوښتنه نه منل کېږي او له مور څخه دا غوښتنه لري چې بې له کوم فکر کولو د ډلې له دستورونو څخه پیروي وکړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

متاسفانه په ټولنه کې ځینې ډلې موجودې دي چې غلط او ناوړه کارونه کوي. د بېلګې په توګه ځینې زلمیان او نوي زلمیان چې ښه ندي روزل شوي، د دې په ځای چې په ښو او ګټورو کارونو باندې بوخت شي او د خپلې کورنۍ او ټولنې لپاره خدمت وکړي، نشو او د نشه يي توکو استعمال ته مخه کوي. دوی ډلې جوړوي د ډول ډول بد کار یو (انحرافاتو)، خطاګانو او ګناهونو لامل ګرځي. لکه څرنګه چې د پورتنیو مثالونو څخه څرګندېږي، په ډلو کې غړیتوب کیداشي چې پر موږ باندې هم مثبت أغېز ولري او هم منفي په همدې دلیل د تنکیو ځوانانواو ځوانانو لپاره د ډلې ټاکل ډېر مهم دي؛ ځکه چې په دې ټاکنه کې غولېدل او اشتباه کول کیدای شي چې د هغوی د ژوند د تګ لارې د تغییر او یا حتی د تباهي لامل وګرځي. ستاسې په نظر پدې ټاکنه کې د چا سره کولای شو چې مشوره وکړو؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ډله باندې د يو کس آغېز:

فکر وکړئ او ځواب ورکړئ!

د هرې هغه ډلې په هکله چې تاسې يې غړيتوب لرئ، فکر وکړئ او لاندې جدول د هغو په هکله د نورو جملو په ليکلو سره بشپړ کړئ.

د ډلې نوم	د يو کس آغېز په ډله باندې
کورنۍ	د ستونزو سره د مخامخ کېدو په صورت کې دحل نوی لاره وړاندې کوو
دوستان	له دوستانو سره د صداقت او رښتينوالې ځخه کار اخلو.
ښوونځی	د ښو ونځی کتابتون ته کتاب ور هديه کول (سوغات ورکول)
ورزش	د ډله ييزو تمرينونو په غونډو کې په منظم ډول ګډون کوو.

د پورتني فعاليت د ترسره کېدو څخه مو زده کړل چې څرنګه يوه ډله په يو کس باندې اغېز اچوي، په همدې ترتيب يو کس هم په خپل وار سره کولی شي چې په يوه ډله باندې اغېز وکړي. د بېلګې په توګه، کله کله يو کس په يوه ډله کې د انسجام او زيات يو والي لامل ګرځي؛ کله کله له هغه څخه داسې ملاتړ کوي چې د ډلې يا ګروپ د زيات پايښت سبب کېږي؛ کله کله ديوې طرحې په وړاندې کېدو سره، د هغه د پر مختګ لامل کېږي؛ کله کله د ډلې لپا ره په ښه توګه موخې ته د رسېدو سبب کېږي. له دې کېله ويلې شو چې د يوکس آغېز په ډله باندې هم لکه پر يو کس باندې د ډلې د آغېز غوندې دی چې له هغې څخه انکار کول د منلو وړنه وي.

د هغه ټولو مثبتو آغېزو سره، سره چې يو کس يې پر ډله باندې کولی شي، کله کله امکان لري چې منفي آغېزې هم ولري. د بېلګې په توګه يو کس کولی شي چې په خپله رايه باندې په ټينګار سره، د ډلې يووالي ته زيان ورسوي؛ يا د خپلو دندو په ترسره کولو کې په سستی کولو سره، د ډلې په کار کې د ځنډ راوستو سبب شي. که چېرې تاسې د هغه ډلې غړي وئ چې په هغه کې داسې سړي هم غړيتوب ولري، څه ډول غبرګون ښکاره کوئ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لوست تکرار:

۱- ---

۲- ---

٤- ---

٥- ---

٦- ---

پوښتنې:

۱. ولې کله چې د یوې ډلې غړي کېږو، باید د هغه ډلې د غړو نظریې په پام کې ونیسو؟
۲. که چېرې د ډلو د نور وغړو نظریې زموږ سره مخالفې وي، موږ مجبور یو چې هغه ومنو او یا دا چې کومه بله لاره هم شته؟
۳. آیا په هره ډله کې غړیتوب ګټور دی ؟ ولې؟
٤. ولې په هغه ډلو کې د غړیتوب څخه ډډه وکړو کوم چې بد، بدکارونه تر سره کوي ؟
٥. که چېرې یو ناوړه سړی د ډلې لارښوونه ترلاسه کړي، پدې صورت کې څه باید وکړو؟

فعالیت:

د خپلو دوستانو ډله په نظر کې ونیسئ او غور ورباندې وکړئ چې:
۱- تاسې په هغه کې څرنګه موقف لرئ؟
۲- د ډلې تصمیمونه د هغه د ټولو غړو د نظریو پر بنسټ نیول کېږي او یا دا چې یو یا دوه کسه زیات له خپل صلاحیت او اختیار څخه کار اخلي؟
۳- آیا تاسو د غه ډله د خپل ځان لپاره ګټوره بولی؟ ولې؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ځپرکي لنډيز

• انسان ټولنيز موجود دی. هر سړی د خپلو اړتياو د ترسره کولو په خاطر، په مختلفو ډلو کې غړيتوب ترلاسه کوي.
• کله چې يو شمېر خلک د ګډو ځانګړنو په درلودلو سره په يوه ځای کې سره را غونډ شي، ګډ فعاليتونه سرته ورسوي او نسبتاً يو له بله سره ټينګې متقابلې اړيکې ولري، ډله ترې جوړيږي.
• که چېرې د ډلو د غړو شمېر لږ وي او د دوي ترمنځ اړيکې دوستانه وي، دغې ډلې ته لومړنۍ ډله ويل کيږي خو که چېرې د ډلې د غړوشمېر زيات وي او اړيکې يې رسمي غونډې وي، نو دو يمې ډله ورته وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم څپرکی

په افغانستان کې د ژوند ډولونه

پدې څپرکي کې لاندې لوستونه لولئ:

- کوچیان څه ډول ژوند کوي؟
- د کلیو او سېدونکي څه ډول ژوند کوي؟
- په افغانستان کې ښاري ژوند.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ښېرکی موخې

له زده کوونکو څخه توقع کېږي چې د دې ښېرکي ترلوستلو وروسته په دې لاندې موخو باندې برلاسي شي.

- د کوچیانو او دهقوي د ژوند کولو د طریقې سره آشنایې پیدا کړي.
- د کوچیتوب د ژوندانه ستونزې و پېژني.
- د کلیو د اوسیدونکو د ژوندانه او ژوند کولو د ځرنګوالي سره أشناشي.
- د کلیوالي ژوند ښېګڼې او ستونزې و پېژني.
- د ښاري ژوندانه سره أشناشي.
- د خپل هېواد د ښارونو ستونزې و پېژني.

کوچیان څرنګه ژوند کوي؟

خبرې پرې وکړئ!

لاندې پوښتنې په ځير سره ولولئ او په هلکه يې خبرې وکړئ!

۱- تراوسه پورې مو د کوچيانو کېږدۍ ليدلې ده؟

۲- ستاسې په نظر کوچيان ولې له يوه ځای څخه بل ځای ته کډه کوي؟

۳- د کوچيانو کسب او کار څه شی دی؟

زموږ يو شمېر خلک د طبيعت په أزاده هوا کې د غرونو او دښتو په لمنو کې ژوند کوي. هغوی په کېږديو کې اوسېږي. کېږدۍ هغه خېمې ته وايي چې دوزودوژغنو څخه جوړېږي. کوچيان مالدار دي او ډول ډول کورني څاروي لکه: مېږې، وزې، اوښان، او خره، ساتي.هغوی د خپلو څارويو د ساتنې په خاطر په څرځايونو پسې له يوه ځای څخه بل ځای ته ځي.کوچيان د کال په مختلفو فصلونو کې له تودو سيمو څخه سړو سيموته او د هغې بر عکس له سړو سيمو څخه تودو سيموته درومي. دکوچيانو په کورنيو کې، معمولاً زيات شمېر خلک ژوند کوي. د کوچيانو د کورنيو غړي په معمول ډول عبارت وي له: ښځه، مېړه، لوڼې، زامن، نيکه، نيا، نږيندې، لمسيان، تريندي او ترونه او احتمالاً عمه ګانې(ترورګانې) او کاکا ګان. د کورنۍ ټول غړي يو له بل سره په کارونو کې مرسته کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کېږدۍ د ننه کارونه په ښځو پورې اړه لري. د کېږدۍ د باندې کارونه دنارینه و په غاړه وي. د کېږدۍ د ننه او د باندې کارونه د کورنۍ د غړو تر منځ وېشل شوي دي او هر څوک خپله دنده سرته رسوي؛ د معمول سره سم د کوچنیانو ساتنه، د څارویو د شیدو لوښل، د څارویو د محصولاتو برابرول، اخلی پخلی، د کالیو او لوښو مینځل، د کېږدۍ د ننه او شاوخوا جار وکول او پاکول او د اوبورا وړل له ویالو او یا چینو څخه د ښځودنده ده. خو د دې ترڅنګ ښځې او جینکیانې(نجونې) د لرګیو په را ټولولو، د شیانو په بارولو او د کېږدیو په درولو کې هم مرسته کوي. د کوچیانو نارینه دغه لاندې چارې سرته رسوي.
د څارویو څرول او د هغوی پلورل، او پېرودل، د غلو څخه د خپلو کېږدیو ساتنه، د لرګیو راټولول او د حیواني محصلاتو او وړیو خرڅول.
کوچیان خپلې کېږدۍ یو بل ته نیږدې او په داسې ځایونو کې چې اوبو ته نږدې وي، دروي. دوی نسبتاً د لږ وخت لپاره په یوه ځای کې اوسېږي او کله چې د دوی کېږدیوته نږدې څرځایونه خلاص شي، له دې ځایه کوچ کوي او په بل ځای کې کېږدۍ دروي. دوي معمولاً د کلیوالو د آبادیو او کروندو څخه لیرې خپلې کېږدۍ دروي چې د دوی څاروي د بزګرانو کښتونو ته زیان ونه رسوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

غور پرې وکړئ!

لاندې پو ښتنې ولولئ او خبرې پرې وکړئ!

۱.کوچیان کومې ځانګړې ستونزې لري؟

۲.د هرې ستونزې لپاره کومه د حل لاره پیشنهادوئ؟

د کوچیانو ستونزې.

کوچیان د طبیعت په لمن کې ژوند کوي او تل د أزادې هوا او د طبیعت د ښکلومنظرو څخه خونداخلي. د دې سره سره هغوی په خپل ژوندانه کې د ډېرو زیاتو ستونزو سره مخامخ دي چې ځینې ډېرې مهمې یې دلته لولو:

زده کړه:

په دې دلیل چې کوچیان تل د حرکت او ځای بدلولو په حال کې وي، زیاتره یې ښوونځي نه لري او اولادونه یې د سواد له نعمت څخه بې برخې پاتې کېږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

روغتیا او درملنه:

کوچیان د روغتیایي او درملنې د امکاناتو د کمښت څخه سخت زوریږي. هغوی کوم ګرځنده کلینک چې د دوي سره د لارې مل وي، نه لري. په دې دلیل چې هغوی اکثراً د ښار او کلیو څخه لرې خیمې وهي. په ډېرې سختۍ سره کولی شي چې د ښار او کلیو د روغتیایي کلینکونو څخه ګټه واخلي.

وچکالي او دوښو کمښت:

کوچیان دوښو او څر ځایونو په لټه کې له یوه ځای څخه بل ځای ته کډه کوي او له دې لارې څخه خپل څاروي روزي او خپل ژوند ترسره کوي. په هغو کالونو کې چې ورښت زیات او واښه پریمانه وي، د دوي کار او ژوند برابر وي. خو په هغه کالونو کې چې ورښت لږ وي دوی د خپلو څارویو د مړیدو په خاطر له زیاتو ستونزو سره مخامخ کېږي. په وچکالی کې د دې ویره شته چې د هغوي څاروي له لوږې څخه مړه شي چې پدې صورت کې هغوي ته نه جبرانیدونکې زیانونه رسېږي.

د لوست تکرار:

- ---
- ---
- ---
- ---
- ---
- ---

پوښتنې:

۱. ولې کوچیان په دښتو کې ژوند کوي؟
۲. د کوچي کورنۍ دغړوتر منځ د کار وېش څرنګه دئ؟
۳. کوچیان خپلې کېږدۍ چېرې او څه ډول دروي؟
٤. د کوچیانو د زده کړې ستونزې بیان کړئ!
۵. د کوچیانو روغتیایي ستونزې بیان کړئ!
٦. په وچکالیو کې د کوچیانو ستونزې بیان کړئ!

فعالیت:

د کورنۍ د لویانو په مرسته د کوچاني ژوند ښېګنې او ستونزې د کاغذ په یوه مخ کې ولیکئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کلیو خلک څرنگه ژوند کوي؟

پرتله یې کړئ!

په مخکېني لوست کې مو ولوستل چې کوچیان څرنگه ژوند کوي. اوس دکلي انځورته ځیرشئ او لاندې پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ!

۱.د کلیو د کورونو او د کوچیانو د کېږدیو ترمنځ توپیرونه او ورته والي بیان کړئ!

۲.د کلیو او سیدونکي په کومو کارونو بوخت دي او له دې پلوه د کوچیانو سره څه توپیرونه او ورته والي لري؟

د کلیو کورونه:

زموږ د هېواد یو زیات شمېر خلک په کلیو کې اوسېږي. کلی د ښار څخه کوچنی وي او دوګړو شمېرېې هم لږ وي. په زیاتره کلیو کې، کورونه یو بل ته نېږدې جوړېږي. خو په ځینو هغو کلیو کې چې په دروکې پراته وي، کورونه یو له بل څخه لږ څه لرې وي. د کلیو اوسیدونکي په ساده کورونو کې ژوند کوي چې زیاتره یې د تېږو اوخټو څخه جوړېږي. د کلیو په شاوخواکې، باغونه او کرنېزې ځمکې وي چې د کلیو اوسیدونکي په هغو کې سبزي،غنم او حبوبات کري او نیالګي یکې کېنوي. د کلیو اوسیدونکي د کرنې، باغدارۍ او مالدارۍ له محصولاتو څخه د خپلو خوراکي، اغوستني او د سونګ د موادو د اړتیاوو په پوره کولواو د ونو د لرګیو څخه د کورونو په جوړولو او تودولو کې کار اخلي.

کورنی:

کورنی په کلي کې ډېر اهمیت لري، کورنی سوچه د مینې او مهربانۍ ځای دی چې په هغه کې ښځه، مېړه، لوڼې، زامن. نیا، نیکه او احتمالاً نور خپلوان یو ځای سره اوسېږي.
په معمولي ډول په کلیوالو کورنیو کې د غړو شمېر زیات وي. د کورنیو غړي په تصمیم نیولو کې یو له بله سره مشوره کوي او د کور د ننه او د باندې چاروکې یو له بله سره مرسته کوي.

په کلي کې د خلکوترمنځ اړیکې:

د کلیو خلک یو له بله سره ډېرې تودې او د مهربانۍ اړیکې لري. ټول خلک یو بل سره پېژني او د یو بل د کورنیو د غړو او ژوندانه د وضعیت څخه خبروي. د کلي خلک مېلمه د خدای (ج) دوست ګڼي او همدا وجه ده چې ډېرمیلمه پال دي او د خپل مېلمه لپاره ډېر په زړه پورې خواړه برابر وي. دوی دیو او بل په غم او ښادۍ کې سره شریک دي. کلیوال د یو او بل په ودونو کې ګډون کوي. زوم او ناوې ته سوغاتونه ورکوي. په جشنونو او د اختر په ورځو کې یو دبل لیدو او اختر مبارکۍ ته ورځي او د کورنۍ د مشر درنا وی کوي. دوی د کوچنیانو قدر کوي او خوشالوي یې. په غم او مشکلاتو کې سره شریک دي او تر هغه ځایه پورې چې امکان ولري د هغه چا سره چې مشکلات ولري، مرسته کوي.

غور ورباندې وکړئ!

۱. خلک په کلیو کې په څه چارو بوخت دي؟
۲. د کلي ژوند د ښاري او کوچیاني ژوند په نسبت څه ښېګڼې لري؟
۳. د کلي خلک څه ستونزې لري؟

کار او شغل:

د کلي خلک زیاتره د کرنې،باغدارۍ او مالدارۍ په چاروکې بوخت وي. هغوی د غنمو، وریشو، جوارو، باقلیو او د هغو په څېر نورو په کرلو سره خپلې خوراکي اړتیاوې پوره کوي. د نیالګیو په کینولو،باغدارۍ او په بازارکې د هغوی د محصولاتو د خرڅولو پواسطه خپلې نورې مالي نیمګړتیاوې پوره کوي. د ډول ډول ځارویو په روزلو سره،د هغوی د شیدو او وړیو څخه ګټه ترلاسه کوي. خپل اضافي تولیدات بازارته وړي او خرڅوي یې. زموږ په کلیو کې خلک د کرنې او مالدارۍ په چاروسربېره ځینې نور کارونه هم کوي. د کلیو د ډېرو مهمو تولیداتو څخه ځینې یې له غالۍ، ټغر، سطرنجي، جوال، برستن، جرابو، دستکشو، جاکټ، خولۍ، کوښو، څپلۍ، ژۍ، او ډول ډول د لرګیو د لوښو څخه عبارت دي. د کلي هلکان او نجونې د دود او دستور سره سم همغه د خپل مور او پلار کسب تعقیبوی او له کوچنیواله څخه یې د هغوي تر نظر لاندې زده کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګډ کارونه او حشر:

په کلي کې ځينې کارونه په ډله ييزه توګه ترسره کېږي، خلك د اوبو د بندونو، پلونو او لارو جوړول، د وياله او کاريزونو پاکول، د کرنې د حاصلاتو لوكول، په ژمي كې د لارو څخه د واورې پاکول او د دې په څېر نور کارونه په ډله ييزه توګه سرته رسوي. دغه ډول کارونه د کلي خلکو لپاره يو ډول تفريح هم شمېرل کېږي. ځکه چې هغوی د کارکولو په وخت کې بدلې وايي او خوشالی کوي.

وزګار وختونه:

د کلي خلك د وزګار تيا او بيکاری وختونه يود بل ترڅنګ تېروي. هغوی کله چې وخت پيدا کړي يو د بل کره ځي او مجلسونه سره کوي. د زړه خواله سره کوي او يو د بل ستونزې او مشکلات سره بيانوي. د يو بل د خوږو او ترخو خاطرو څخه سره خبرېږي. ځوانان او تنکي ځوانان ډېر څه د وزګارتيا په وخت کې له لويانو څخه زده کوي.

د کلي د خلکو ستونزې:

د دې سره سره چې د کلي ژوند ډېر خوندونه او ښېګڼې لري چې په ښاري او کوچاني ژوند کې نشته خو ځينې ستونزې هم لري چې ځينې يې په لاندې ډول لولو:

روغتيا:

زموږ زياتره کلي چې د ښارڅخه لرې پراته دي، د روغتيا او درملنې د امکاناتو د کمښت سره مخامخ دي. ځينې وختونه ديوې ډېرې عادي او ساده ناروغی په خاطر د زياتو ستونزو سره مخامخ کېږي. له نيکه مرغه د عامې روغتيا وزارت د هڅو له برکته په دې وروستيو کلونو کې دغه ستونزه لږه کمه شوې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونځي او زده کړه:

د دې سره سره چې د پوهنې وزارت دهېواد په ډېرو لرې کليو کې هم ښوونځي جوړکړي دي او د زده کړې خدمتونه وړاندې کوي؛ خو بيا هم د افسوس ځای دئ چې زموږ په ځينو کليو کې تر اوسه پورې هم ښوونځي نشته، يا ښوونځي ښوونکي او پوره کتابونه، نه لري.

د ځمکې، اوبو او د کرنې د وسايلو کموالئ:

لکه څرنګه چې د مخه ووېل شول، کليوال زياتره د کرنې په چارو کې بوخت دي؛ خو د افسوس خبره داده چې زموږ زيات شمېر بزګران يا کمې ځمکې په واک کې لري، او يا پوره اوبه نه لري. که چېرې ځمکه او اوبه هم ولري، د کرنې پر مختللي وسايل يې په واک کې نه وي . له همدې کبله ده چې، هغوي د هغه زيار او زحمت په نسبت چې وباسي يې،لږ محصول تر ګوتو کوي.

پېښې او طبيعي آفتونه:

زموږ بزګران د پېښو او طبيعي أفتونو لکه: زلزله، نېز(سيل) طوفان او باد په وړاندې ډېرکمزوري دي. او دافسوس خبره داده چې هېڅ داسې ځای نشته چې هغوی د دې ډول زيانونو په مقابل کې بيمه کړي.

ماينونه:

په تېروکالونو کې زموږ په هېواد کې جنګ جګړې رواني وې. هغه ماينونه چې د هغې زمانې څخه پاتې شويدي تر اوسه پورې خلک ګواښوي. د مين پاکۍ موسسويه ډېر زيات زيار او زحمت ايستلو سره زياتې سيمې په ځانګړې ډول ښاري سيمې له ماينونو څخه پاکې کړيدي خو په ځينو کليوالي او د لارو شاوخوا سيمو کې تر اوسه پورې هم ماينونه شته چې د سيمې د اوسيدونکو او لارويو لپاره خطر ناک دي. هغه ځايونه چې په سره رنګ په نښه شوي دي، خطر ناک دي او خلک بايد له هغو ځايونو څخه لرې واوسي.

دلوست تکرار:

- ---
- ---
- ---
- ---
- ---

پوښتنې:

۱- د کليوالو د ګټې لاس ته راوړلو لار څه شئ ده؟

۲-که چېرې د کليوالو څخه يو څوک زيانمن شي، نور خلک د هغه سره څرنګه برخورد کوی؟

۳-د کلی حاصلات په کوم ځای کې مصرفېږي؟

٤-د څو هغو کارونو نومونه واخلئ چې په کلي کې په ډله ييزه توګه ترسره کېږي.

۵-د کلی د خلکو ستونزې ووايئ!

فعاليت:

د کليوالو د ستونزو څخه يوه يې په پام کې ونيسی او دهغې لپاره په يوه مخ کې د حل لاره پيشنهادکړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په افغانستان کې ښاري ژوند

پرتله یې کړئ:

په مخکښې لوست کې مو کلیوالي ژوند و لوست. اوس د ښار تصویر ته ځیر شئ او پوښتنوته ځوابونه ووایئ!

۱-د ښار او کلي تر منځ کوم توپیرونه او ورته والي وینئ؟

۲-تاسې په کوم یوه کې ژوند کول غوره گڼئ؟ ولې؟

په تېرو لوستونو کې په افغانستان کې د کوچیاني او کلیوالي ژوند د طریقو سره آشنا شو. د ژوند بله طریقه، د ښاري ژوند طریقه ده. ښارهغه ځاي دی چېرې چې یوزیات شمېر خلك یو دبل ترڅنگ استوگنه کوي. او زیاتره په اداري ،سوداگریزو او صنعتي چارو کې بوخت دي. په ښارونو کې کورونه یو بل ته نیږدې او د ښاري نقشې پر بنسټ جوړېږي. د ښاري کورونو په جوړولو کې د دغو موادولکه: پخې خښتې، اوسپنې، سیمنټو، قیرو او داسې نورو څخه کار اخیستل کېږي. له دې کبله په ښارونو کې زیاتره کورونه په پاخه ډول جوړ شوي دي. زموږ په ښارونو کې ممکن داسې کورونه وي چې داومو خښتو څخه جوړشوي وي چې دغه کورونه د ښارجوړولو اصولوته له پاملرنې پرته جوړشوي دي.

کورنۍ:

د ښاري کورنیو د غړو شمېر د معمول سره سم د کلیوالي او کوچیاني کورنیو څخه لږ وي، ځکه په ښاري کورنیو کې زیاتره ځوان اولادونه کله چې واده وکړي، له خپل پلار او مور څخه جلا کېږي او ځانته مستقله کورنۍ جوړوي. له بله پلوه، ښاري کورنۍ د کلیوالي کورنۍ په نسبت لږ اولادونه لري. په ښاري کورنیو کې د معمول سره سم هم ښځه او هم مېړه د کور بهر کارکوي او د کور په چارو کې یو د بل سره مرسته کوي. پلار او مور هڅه کوي چې خپلو اولادونو ته د ژوند و سایل او د زده کړې مناسب شرایط برابر کړي.

د کورنۍ اولادونه هم د خپل مور او پلار درناوی کوي او هڅه کوي چې له هغو وسایلو څخه چې مور او پلار یې ورته برابر کړي دي په ښه توگه گټه واخلي او د هغوي د زیار او زحمت څخه په عمل کې مننه وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شغل او کار:

لکه څرنګه چې متوجه شوی یاست د کوچې، کلیوالي او ښاري خلکو شغل او کار تر ډېرې اندازې پورې یوله بله ځخه تو پیر لري. ښاریان زیاتره په اداري، سوداګریزو او صنعتي چارو بوخت دي؛ څنګه چې د دولتي او غیر دولتي ادارو مرکزونه، سوداګریز مرکزونه او صنعتي کار ځایونه عموماً په ښار او دهغه په څنډوکې پراته دي او دښار اوسیدونکي د خپل کار سره په دغو مرکزونو کې خپل ژوند کوي. کار په ادارو او کارخانو کې د ټاکلي وخت په دننه کې تر سره کېږي او کارګران او کارمندان باید د ټاکلي وخت په پیل کې خپلې دندې ته راشي او په ټاکلي وخت بېرته ولاړشي. خلك د جمعې په ورځو او رسمي رخصتیو کې کارنه کوي.

ټولنیز اړیکې:

سره د دې چې په ښار کې هر سړی د ډېرو خلکو سره سروکار لري، خو د زیاترو سره یې ګرمې او دوستانه اړیکې نه لري؛ بلکې یوازې د یو لږ شمېر هغو کسانوسره چې د کورنۍ غړي او یا نږدې دوستان یې وي، دوستانه او د مهربانۍ اړیکې ټینګوي. خلك په کار ځایونو ،استوګنځیو، کوڅو او داسې نورو ځایونو کې یو له بله سره اړیکې ټینګوي خو دغه ډول اړیکې معمولاً د دوي تر منځ د پایدارو اړیکو لامل نه ګرځي. ځکه چې هغوی د لږې مو دې لپاره د خپلو ډول، ډول اقتصادي، سیاسي او یا اداري اړتیاوو دلرې کولو په خاطر سره یو ځای شویدي او کله یې چې اړتیاوې پوره شوې، خپلې اړیکې قطع کوي.

خبرې پرې وکړئ:

لاندې پوښتنې په ځیر سره ولولئ او په هکله یې سره وغږېږئ.

۱-ستاسې په نظر په ښار کې ژوند کول، کومې ستونزې لري؟

۲-تاسې د هغو لپاره کومې د حل لارې پیشنهادوئ؟

زموږ د ښارونو ستونزې:

د نړۍ ښارونه داسې امکانات لري چې ښاردکلیو ځخه متفاوت او بیلولی شي. که څه هم ټول ښارونه خپلې ځانګړې ستونزې لري، خو زموږ ښارونه د تېرو څوکلونو جګړو په خاطر د خپلو خاصو او ځانګړو ستونزو سره مخامخ دي چې د ډېرو مهمو ځخه ځینې یې دا دي:

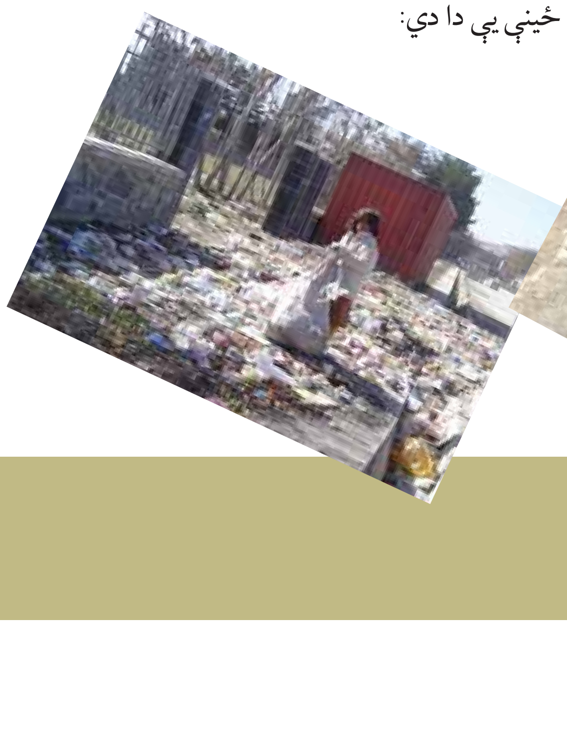

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱- برښنا:

برښنا په نننی نړۍ کې د ښار له ډېرو مهمو اړتیا وو څخه ده؛ ځکه چې د نوی ژوند زیاتره وسایل د برښنا په واسط کارکوي. په تاسف سره چې د برښنا کموالي او یا نشتوالی اوس زموږ د ښارونو د اساسي ستونزو څخه شمېرل کېږي.

۲- اوبه

نني ښارونه د اوبو د تهیه کولو او د وېشلوله پر مختللیو سیستمونو څخه برخمن دي. لیکن په تاسف سره چې زموږ ښارونه د اوبو رسولو فعال سیستم نه لري. د افغانستان د ښارونو اکثر خلک له هغو ځاګانو څخه چې ډېر ژورنه دي او په خپلو کورونو کې يې کېندي، ګټه اخلي په داسې حال کې چې د دغو ځاګانو اوبه غیر صحي دي او دخلکو د روغتیا لپاره ضرر لري.

۳- د خځلو او چټلیو مخنیوی:

پوهېږو چې په ښار کې زیات شمېر خلک ژوند کوي. د دې شمېر خلکو د خځلو او ناپاکیو لیرې کول و سایلو، کارګرانو او ښه مدیریت (اداري) ته اړتیا لري. پرته له دې به دغه خځلې، ښارونه په یوه بوی ناک او چټل ځای باندې بدل کړي. په تاسف سره چې زموږ ښار والی له دې امکاناتو او مناسب مدیریت څخه بې برخې دي. او له همدې کبله ښارونه ډېر کثیف او چټل شوي دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

- **هوا**:

د ښارونو هوا د زياتو نقليه وسايطو او کارخانو له کبله چې د ښار په د ننه او يا د هغه په څنډوکې فعاليت کوي، ډېره ککړه وي؛ ليکن زموږ ښارونه له دې کبله چې خاوريجن دي، اکثر سړکونه او کوڅي يې د خاورو په دوړوهم ککړې دي.

۵- د اوسيدونکو زياتوالی:

په ښارونو کې زيات شمېر وګړې ژوند کوي. د خلکو ډېروالی د ښاراو سړکونو د ګڼې ګوڼې لامل ګرځي. همدارنګه کله چې د ښار جمعيت ډېر زيات شي، د کورونو د کموالي او ګرانښت لامل هم ګرځي. په تاسف سره چې زموږ يو زيات شمېر ښارونه د جمعيت د زياتوالي او د کورنو د کمښت سره مخامخ دي.

د لوست تکرار:

- ---
- ---
- ---
- ---
- ---
- ---

پوښتنې:

۱-ښارڅه ډول ځای دئ؟

۲-ښاري کورنی د کليوالي کورنيو سره کوم توپيرونه لري؟

۳-د ښاريانو درآمد (عايد) له کومو لارو څخه تر لاسه کېږي؟

٤-په ښار کې ټولنيزې اړيکې څرنګه دي؟

۵-د افغانستان د ښارونو د ستونزو څخه، درې يې بيان کړئ.

فعاليت:

د کورنی د لويانو سره مشوره وکړئ او له هغې وروسته په يوه مخ کې وليکئ چې ښاری ژوند څه خوندونه او نيمګړتياوې لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د څلورم څپرکي لنډيز:

- کوچيان د غرونو او دښتو په لمنو کې ژوند کوي.
- هغوی زياتره مالدار دي او په مختلفو فصلونو کې د څرځايونو په لټه کې له يوه ځای څخه بل ځای ته کوچيږي.
- کوچيان د زده کړې او روغتيا په برخه کې پوره ستونزې لري.زموږ د هېواد د جمعيت عمده برخه کليوال جوړوي.
- د کليوالو اصلی دنده کرنه ده. هغوی مالداري او لاسي کارونه هم کوي. کليوال يو له بله سره ګرمې او دوستانه اړيکې لري او په کارونو کې يو له بله سره مرسته کوي.
- کليوال هم خپلې خاصې او ځانګړې ستونزې لري چې زده کړه،د ځمکې کموالی،وچکالي او طبيعي پېښې يې ډېرې مهمې ګڼل کيږي.
- زموږ يو شمېر خلک په ښارونو کې او سيږي.
- ښاري کورنۍ نسبتاً وړې وي.
- ښاريان زياتره په اداري او صنعتي چارو کې بوخت وي.
- هغه خلک چې په ښارونو کې اوسېږي اړيکې يې يو د بله سره ډېرې رسمي وي.
- زموږ ښارونه د ستونزو سره مخ دي چې ډېرې مهمې يې: د برښنا د کموالي، د اوبو د کموالي، د خځلو د مخنيوي، د هواککړتيا او د جمعيت د زياتوالي څخه عبارت دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library